

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 80 (82)

ISSN 1857-7059

ГОДИШЕН ЗБОРНИК

2021

YEARBOOK

2021

ГОДИНА 12
БРОЈ 17

VOLUME XII
NO 17

GOCE DELCEV UNIVERSITY - STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2021
YEARBOOK
2021

ГОДИНА 12
БР. 17

VOLUME XII
NO 17

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

ГОДИШЕН ЗБОРНИК ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

За издавачот:

вонр. проф. Драгана Кузмановска

Издавачки совет

проф. д-р Блажо Боев

проф. д-р Лилјана Колева-Гудева

вонр. проф. Драгана Кузмановска

проф. д-р Луси Караниколова -Чочоровска

проф. д-р Светлана Јакимовска

проф. д-р Ева Горѓиевска

Редакциски одбор

- проф. д-р Ралф Хајмрат – Универзитет од Малта, Малта
проф. д-р Нездати Демир – Универзитет од Гази, Турција
проф. д-р Ридван Џанин – Универзитет од Едрене, Турција
проф. д-р Стана Смиљковиќ – Универзитет од Ниш, Србија
проф. д-р Тан Ван Тон Та – Универзитет Париз Ест, Франција
проф. д-р Карин Руке Бритен – Универзитет Париз 7 - Дени Дидро, Франција
проф. д-р Роналд Шејфер – Универзитет од Пенсилванија, САД
проф. д-р Кристина Кона – Хеленски Американски Универзитет, Грција
проф. д-р Златко Крамариќ – Универзитет Јосип Јурај Штросмаер, Хрватска
проф. д-р Борјана Просев-Оливер – Универзитет во Загреб, Хрватска
проф. д-р Татјана Гуришиќ-Беканович – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
проф. д-р Рајка Глушица – Универзитет на Црна Гора, Црна Гора
доц. д-р Марија Тодорова – Баптистички Универзитет од Хонг Конг, Кина
доц. д-р Зоран Поповски – Институт за образование на Хонг Конг, Кина
проф. д-р Елена Андонова – Универзитет „Неофит Рилски“, Бугарија
м-р Диана Мистреану – Универзитет од Луксембург, Луксембург
проф. д-р Зузана Буракова – Универзитет „Павол Јозев Сафарик“, Словачка
доц. д-р Наташа Поповиќ – Универзитет во Нови Сад, Србија

- проф. д-р Светлана Јакимовска, проф. д-р Луси Караниколова-Чочоровска,
проф. д-р Ева Горѓиевска, проф. д-р Махмут Челик,
проф. д-р Јованка Денкова, проф. д-р Даринка Маролова, Доц. д-р Весна Коцева,
виш лектор м-р Снежана Кирова, Доц. д-р Наталија Поп-Зариева,
лектор д-р Надица Негриевска, виш лектор д-р Марија Крстева

Главен уредник

проф. д-р Светлана Јакимовска

Одговорен уредник

проф. д-р Ева Горѓиевска

Јазично уредување

Лилјана Јовановска

(македонски јазик)

виш лектор м-р Биљана Иванова, виш лектор м-р Крсте Илиев,

виш лектор м-р Драган Донеv

(англиски јазик)

Техничко уредување

Сања Гацов

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ -Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ 10-А п. факс 201, 2000 Штип

Република Северна Македонија

YEARBOOK FACULTY OF PHILOLOGY

For the publisher:

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Editorial board

Prof. Blazo Boev, PhD

Prof. Liljana Koleva-Gudeva, PhD

Ass. Prof. Dragana Kuzmanovska, PhD

Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Editorial staff

Prof. Ralf Heimrath, PhD— University of Malta, Malta

Prof. Necati Demir, PhD— University of Gazi, Turkey

Prof. Ridvan Canım, PhD— University of Edrene, Turkey

Prof. Stana Smiljkovic, PhD— University of Nis, Serbia

Prof. Thanh-Vân Ton-That, PhD— University Paris Est, France

Prof. Karine Rouquet-Brutin PhD— University Paris 7 – Denis Diderot, France

Prof. Ronald Shafer PhD— University of Pennsylvania, USA

Prof. Christina Kona, PhD— Hellenic American University, Greece

Prof. Zlatko Kramaric, PhD— University Josip Juraj Strosmaer, Croatia

Prof. Borjana Prosev – Oliver, PhD— University of Zagreb, Croatia

Prof. Tatjana Gurisik- Bekanovic, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Prof. Rajka Glusica, PhD— University of Montenegro, Montenegro

Ass. Prof. Marija Todorova, PhD— Baptist University of Hong Kong, China

Ass. Prof. Zoran Popovski, PhD— Institute of education, Hong Kong, China

Prof. Elena Andonova, PhD— University Neofit Rilski, Bulgaria

Diana Mistreanu, MA— University of Luxemburg, Luxemburg

Prof. Zuzana Barakova, PhD— University Pavol Joseph Safarik, Slovakia

Ass. Prof. Natasa Popovik, PhD— University of Novi Sad, Serbia

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD, Prof. Lusi Karanikolova-Cocorovska, PhD,
Prof. Eva Gjorgjievska, PhD, Prof. Mahmut Celik, PhD, Prof. Jovanka Denkova, PhD,

Prof. Darinka Marolova, PhD, Ass. Prof. Vesna Koceva, PhD,

lecturer Snezana Kirova, MA, Ass. Prof. Natalija Pop-Zarieva, PhD,

lecturer Nadica Negrievska, PhD, lecturer Marija Krsteva, PhD

Editor in chief

Prof. Svetlana Jakimovska, PhD

Managing editor

Prof. Eva Gjorgjievska, PhD

Language editor

Liljana Jovanovska

(Macedonian language)

lecturer Biljana Ivanova, MA, lecturer Krste Iliev, MA, lecturer Dragan Donev, MA

(English language)

Technical editor

Sanja Gacov

Address of editorial office

Goce Delchev University

Faculty of Philology

Krste Misirkov b.b., PO box 201

2000 Stip, Republic of North Macedonia

СОДРЖИНА CONTENTS

Јазик

Марија Тодорова

КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА ГЛАСОВНИТЕ СИСТЕМИ НА
ШПАНСКИОТ И НА ИТАЛИЈАНСКИОТ ЈАЗИК

Marija Todorova

CONTRASTIVE ANALYSIS OF THE VOWEL SYSTEMS
OF SPANISH AND ITALIAN

9

Надица Негриевска

СИНТАКСИЧКО-СЕМАНТИЧКИ ФУНКЦИИ НА ПРЕДЛОГОТ
SU И НЕГОВИТЕ МОЖНИ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Nadica Negrievska

SYNTAX AND SEMANTICS FUNCTIONS OF THE PREPOSITION SU
AND ITS POSSIBLE EQUIVALENTS IN MACEDONIAN LANGUAGE

15

Марија Леонтиќ, Севинч Ѓулшен

ТУРЦИЗМИТЕ ВО „РЕЧНИКОТ НА СИНОНИМИ НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК“
ОД ТОЛЕ БЕЛЧЕВ И СНЕЖАНА ВЕНОВСКА-АНТЕВСКА

Marija Leontik, Sevinç Gülşen

TURKISH LEXICAL BORROWINGS IN THE “DICTIONARY OF SYNONIMS
OF THE MACEDONIAN LANGUAGE“ BY TOLE BELCEV AND

SNEZANA VENOVSKA-ANTEVSKA..... 25

Ѓзим Хафери, Билјана Ивановска

НОВИ ЗБОРОВИ ВО ЈАЗИКОТ ВО ВРЕМЕ НА КОРОНА ПАНДЕМИЈА

Gzim Xhaferri, Biljana Ivanovska

NEW WORDS IN THE LEXICON DURING CORONA PANDEMIC

43

Надица Негриевска

ПРЕГЛЕД НА НАЈЧЕСТИТЕ ЛАЖНИ ПАРОВИ МЕЃУ
ИТАЛИЈАНСКИОТ И ШПАНСКИОТ ЈАЗИК

Nadica Negrievska

OVERVIEW OF THE MOST COMMON FALSE PAIRS BETWEEN
ITALIAN AND SPANISH LANGUAGE.....

53

Книжевност

Kristina Kostova, Marija Krsteva, Dragan Donev

ARCHETYPAL LITERARY CRITICISM APPLIED ON J.K. ROWLING'S
HARRY POTTER BOOK SERIES, WITH A FOCUS ON

NORTHROP FRYE'S VIEWS

63

Natalija Pop Zarijeva, Kristina Kostova, Marija Krsteva

REPRESENTATION OF FEMME FATALES IN GOTHIC AND ROMANTIC
WRITINGS AT THE END OF THE 18TH CENTURY

73

Славчо Ковилоски

ПРЕКРАСНИОТ УМ НА МИТРА РИСТОВА, БИСЕРОТ НА
МАКЕДОНСКАТА НАРОДНА КНИЖЕВНОСТ ОД XIX ВЕК

Slavcho Koviloski

THE WONDERFUL MIND OF MITRA RISTOVA, THE PEARL
OF MACEDONIAN NATIONAL LITERATURE FROM THE CENTURY 83

Ева Ѓорѓиевска

ARS COMBINATORIA КАКО ПОСТСТРУКТУРАЛИСТИЧКА ПОСТАПКА
ВО РОМАНОТ ЗАМОКОТ НА ВКРСТЕНИТЕ СУДБИНИ ОД ИТАЛО КАЛВИНО

Eva Gjorgjievska

ARS COMBINATORIA AS A POST-STRUCTURAL PROCEDURE IN THE
NOVEL THE CASTLE OF CROSSED DESTINIES BY ITALO CALVINO 93

Методика

Neda Radosavlevikj

STUDENTS' ATTITUDES AND PREFERENCES TO ONLINE TEACHING
DURING THE PANDEMIC COVID -19 PERIOD

(A STUDY CONDUCTED AT SEEU)..... 103

Преведување

Светлана Јакимовска

ПРИДОНЕСОТ НА ФУНКЦИОНАЛИСТИЧКИТЕ ТЕОРИИ ВО
РАЗВОЈОТ НА СОВРЕМЕНАТА ТРАДУКТОЛОШКА МИСЛА

Svetlana Jakimovska

CONTRIBUTION OF FUNCTIONALIST THEORIES TO THE DEVELOPMENT
OF CONTEMPORARY TRADUCTOLOGY 123

Драган Донеv, Наталија Поп Зариева, Кристина Костова

УЛОГАТА НА ПРЕВОДОТ ВО ГЛОБАЛИЗИРАНИОТ СВЕТ ВО
ВРЕМЕ НА ПАНДЕМИЈА И ИНФОДЕМИЈА

Dragan Donev, Natalija Pop Zarieva, Kristina Kostova

THE ROLE OF TRANSLATION IN THE GLOBALIZED WORLD
DURING PANDEMIC AND INFODEMIC 133

Прагматика

Стефан Трајчев, Билјана Ивановска

ВНАТРЕШНИ И НАДВОРЕШНИ МОДИФИКАЦИИ НА
ГОВОРНИОТ ЧИН ИЗВИНУВАЊЕ

Stefan Trajchev, Biljana Ivanovska

INTERNAL AND EXTERNAL MODIFICATIONS OF
THE SPEECH ACT APOLOGY 141

Билјана Ивановска, Гзим Хафери

ЗНАЧЕЊЕ НА МОДАЛНИТЕ ЧЕСТИЧКИ ОД ПЕРСПЕКТИВА НА
ТЕОРИЈАТА ЗА ГОВОРНИ ЧИНОВИ

Biljana Ivanovska, Gzim Xhaferri

THE IMPORTANCE OF MODAL PARTICLES FROM PERSPECTIVE

OF THE THEORY OF SPEECH ACTS 151

Прикази

Ева Ѓорѓиевска

ОСВРТ КОН „ПРАГМАТИЧКИ ИСТРАЖУВАЊА“

ОД МАРИЈА КУСЕВСКА И БИЛЈАНА ИВАНОВСКА

Eva Gjorgjievska

REVIEW OF THE BOOK "RESEARCH IN PRAGMATICS"

BY MARIJA KUSEVSKA AND BILJANA IVANOVSKA 163

НОВИ ЗБОРОВИ ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК ЗА ВРЕМЕ НА КОРОНА ПАНДЕМИЈАТА

Гзим Џафери¹, Билјана Ивановска²

¹Факултет за јазици, комуникации и култури, УЈИЕ, Тетово
g.xhaferri@seeu.edu.mk

²Филолошки факултет, УГД, Штип
biljana.ivanovska@ugd.edu.mk

Апстракт: Целта на овој труд е да се опишат и анализираат новите зборови во лексиконот на германскиот јазик за време на пандемијата со вирусот Ковид-19. Се обидуваме да ги дефинираме неологизмите, да ја претставиме нивната класификација, начинот на нивното навлегување во јазичниот систем, како и нивната конкретна јазична употреба. Се анализираат германски лексеми кои по своето значење и употреба директно или индиректно се поврзани со корона кризата во општествениот систем. Борбата против корона пандемијата повлече со себе и промени не само во општествениот, здравствениот и политичкиот систем, туку воопшто влијаеше и на јазичниот систем. Несомнено е големо влијанието на корона вирусот и врз јазичниот систем, односно негово збогатување со нови зборови и потреба за именување на новите состојби предизвикани од овој вирус, како од прагматички, така и од когнитивни причини.

Клучни зборови: *неологизми, корона криза, употреба, значење.*

NEW WORDS IN THE LEXICON DURING CORONA PANDEMIC Gzim Xhaferri¹, Biljana Ivanovska²

¹Faculty of Languages, Communications and Cultures, SEEU, Tetovo
g.xhaferri@seeu.edu.mk

²Faculty of Philology, UGD, Stip
biljana.ivanovska@ugd.edu.mk

Abstract: The aim of this paper is to identify and analyze new words in the lexicon during the Covid-19 virus pandemic. We try to define neologisms, to present their classification, and explore the way they enter the language system, as well as their specific linguistic use. We present and analyze lexemes that by their meaning and use are directly or indirectly related to the corona crisis in the social system. The fight against the corona pandemic changes and influences not only the social, health and political systems, but also the language system in general. Undoubtedly, the influence of the corona virus on the language system is enormous,

e.g., its enrichment with new words and the need to name the new conditions caused by this virus, both for pragmatic and cognitive reasons.

Keywords: *neologisms, corona crisis, use, meaning.*

1. Вовед

Лексиконот во еден јазик како отворен феномен и јазична категорија постојано се адаптира на техничките иновации, историските случувања, менливите општествени околности и политичките збиднувања. Често се случува да се чуе или да се прочита нов збор што сè уште е непознат и читателот е несигурен како тој збор се чита или се пишува. При проверка на новиот збор во речник се поставуваат и други прашања поврзани со новите зборови, од типот: кои извори се користат во речникот за нови зборови, како се инкорпорира зборот во соодветниот речник и од кој период тој збор е интегриран во речникот, кои типови неологизми всушност постојат, во кој временски период тие се навлезени во јазичниот систем и многу други вакви и слични прашања. Бојковска С. и сор. (1998) пишуваат дека развојот на еден јазичен систем е неминовно врзан со постојаниот процес на обновување и збогатување на зборовниот состав на јазикот. Брзите општествени промени овозможуваат појава на нови предмети, а со тоа и на нови поими и именувања на предметите, т.е. доведуваат до појава на нови зборови. Со повлекување од употреба на дадени предмети, како и со менувањето на навиките и на начинот на живеење, се губат или го менуваат (модифицираат) своето значење зборовите што го означувале тој предмет или поим. Така се доаѓа до поделба на зборовите според процесот на обновување на лексичкиот фонд: стари (архаични) и нови зборови (неологизми).

Дефиниција за објаснување на неологизмите даваат Херберг и Кине (Herberg & Kinne, 1998). Зборот Neologismus е заемка од францускиот јазик кој се интегрирал во германскиот јазик во средината на 18 век. „Се работи за неокласично зборообразување на заемките, поим кој се состои од елементите [neos] ‚neu‘ и [logos] ‚Wort, Lehre‘“ (Herberg&Kinne, 1998, стр. 1). Според Кине (Kinne, 1998, стр. 68ff.), се работи за подолга традиција на неологизмите во Франција во споредба со онаа во Германија. Бусман го објаснува поимот *неологизми* на следниов начин: „Неологизми се новосоздадени јазични изрази (зборови или изрази), кои се сметаат познати за еден дел од корисниците на јазичната заедница, но не неопходно и за општата популација и служат за означување на нови концепти во областа на политиката, културата и науката (Vußmann, 1990, стр. 520).

Холц и Хинка (Holz 2009, Hinka 2010) ги делат неологизмите во две категории:

- а) нови лексеми (нови зборови) – овие лексеми постојат за именување на нови предмети. Како интересни примери можат да се набројат следниве зборови од 90-тите години: *skypen* или *simsen*;
- б) лексеми со ново значење – лексички изрази кои освен своето основно значење, добиваат уште едно додатно/дополнително значење. Интересни примери се јавуваат во 90-тите години од областа на компјутерското инженерство и интернетот: *Virus*, *Maus* и др. (Holz, 2009, стр. 33).
- Според Бојковска, С. и сор. (1998, стр. 214 ff.), неологизмите се новосоздадени зборови, кои сè уште не навлегле доволно во активниот речник. Овој вид лексика најпрвин навлегува во употреба во затворен круг на одделни области (нови зборови, на пример, во науката, уметноста, книжевноста итн.) или кај одделна класа луѓе. Неологизмите навлегуваат на најразлични начини:
- а) со заемање, кога се прифаќа новиот предмет или поим заедно со туѓиот збор (*видео*, *компјутер*, *мотел*);
- б) со создавање зборови со средства на сопствениот јазик (*печатач*, *залез*);
- в) со преосмислување (*глувче*/од компјутер, *пајак* /превозно средство).

Примерите кои се разгледуваат како неологизми во оваа статија се земени од онлајн речникот за неологизми во германскиот јазик, кој може да се најде на следниов линк: <https://www.owid.de/docs/neo/listen/corona.jsp#>.

2. Нови зборови во германскиот јазичен систем за време на корона пандемијата

Во изминатите месеци сите ние поминавме долго време дома и го набљудувавме развојот на корона кризата и процесот како политиката, економијата и општеството во целина се справуваат со коронавирусот како невидлив непријател. Некои од нас беа сосема сами и осамени во постојана социјална изолација, некои со своите фамилии во т.н. невообичаена близина, но сите заедно ја следеа наредбата за одржување социјална дистанца. Како главни мерки против коронавирусот постојано се споменуваа просторната дистанца и физичкото растојание како основа на сите заразни болести.

Социјалната дистанца (Social distancing/Soziale Distanz) со сигурност е еден од најчестите пароли/слогани што во текот на корона пандемијата во германските, но и во македонските медиум често се употребуваше. Во помалку стручните говори на телевизиските програми германската канцеларка д-р Ангела Меркел (од 18.3.2020 год.) изјави: „Во моментов само растојанието е начин за грижа“. Изразот *социјална дистанца* и неговата честа употреба е прототипичен пример за тоа на кој начин се гради лексиконот во германскиот јазик. Тоа е пример за стручен термин (стручниот јазик од областа на епидемиологијата), но од друга страна и е позајмен термин од англискиот јазик.

Преводен еквивалент кој ќе стои во однос 1:1 во стручниот германски јазик не постои, бидејќи мерките за социјална дистанца немаат намера луѓето да ги оддалечуваат во своите социјални контакти, т.е. да ги напуштат или изгубат социјалните мрежи, туку физички да се држат на растојание еден од друг. Од стручен аспект станува збор за физичка дистанца или растојание. И покрај тоа што овој термин често се користи во германските медиуми, овој поим не се става веднаш како неологизам во речник, туку би требало да се набљудува неговата употреба во одреден временски период. Решавачки за тоа дали овој поим ќе се вклучи во речникот на неологизми или не, ќе биде фактот дали и по корона кризата тој збор ќе користи или не. Неговото вклучување ќе зависи од тоа и дали тој збор ќе биде во употреба и по временскиот период на корона кризата што трае од крајот на 2019 и цела 2020 година. Освен тоа, важен факт ќе биде и тоа дали овој поим ќе се користи во стручната терминологија или пак само во јазикот за општа употреба.

На пресконференција, каде беа соопштени новите мерки за корона кризата, Олаф Шолц –вицеканцеларот и сојузниот министер за финансии во Владата на СР Германија ја даде следнава изјава: „Ние се движиме кон новата нормалност – нормалност која нема да биде кратка, туку ќе потрае подолго време“¹. Оваа најава за нова нормалност Шолц повеќепати ја повтори со одредени варијации и со чиј став беа согласни и другите претставници од Владата на СР Германија, како и министерот за здравство. Како силно ехо одекна оваа вест за „новата нормалност“ насекаде низ светот. Останува отворено прашањето дали е неопходно да се употребува толку силна терминологија, бидејќи кризната состојба или вонредната состојба предизвикана од коронавирусот треба по дефиниција да се прогласи за нормална состојба. Од гледна точка на ограничување на слободата тоа и не е баш така. *Нормалноста (Normalität)*, како апстрактна именка, се чини е едноставен збор. Според Дуденовиот онлајн речник оваа лексема ги има следниве значења на: а) нормална состојба, нормална творевина, состав/особина/својство и б) умереност на/од прописи и одредби. Но, наведените значења за објаснување на придавката (нормално/а/и vs. normal), имаат значење: она што одговара на нормите, така направено, нормално направено/составено. Во речниците кај оваа придавка се разликуваат (при употреба во општа комуникација, не кај јазикот во струка) главно две значења: а) оние норми или правила кои се соодветни на очекувањата и б) вообичаено/обично/нормално/општо, здраво, редовно. Првата варијанта се совпаѓа со значењето кое се темели на основата на придавката (на нормата), додека втората варијанта (значењето под б) се чини дека покажува отстапување од основното значење.

Во онлајн речникот за неологизми во германскиот јазик OWID под лексемата *корона* како надредена единица, ги сретнавме следниве лексеми:

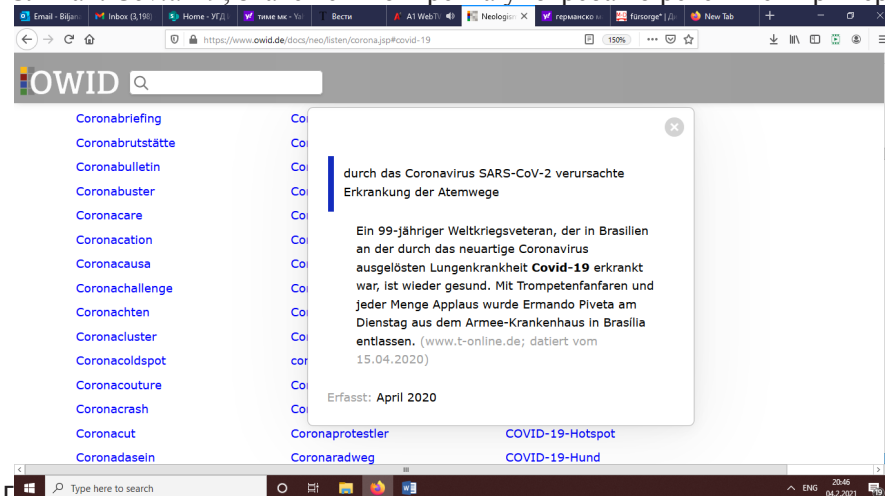
¹ “Wir bewegen uns in eine neue Normalität...” (Tagesschau, 4.2.2021)

Coronaer, coronaerkrankt, Coronaerkrankter, coronaerprobt, coronaesk, Coronaetikette, Coronaexit, Coronaexperte, Coronafahrplan, Coronafakeshop, Coronafall, Coronafalle, Coronafamilienbonus, Coronafashion, Coronaferien, Coronafigur, Coronaflucht, coronafrei и др.

Под лексемата *Covid*, како надреден поим, се сретнуваат следниве лексеми: *COVID-19, COVID-19-Alltag COVID-19-App, COVID-19-assoziiert, COVID-19-Ausweis, COVID-19-Brain, COVID-19-Bürgertelefon, COVID-19-Epizentrum, COVID-19-Fall, COVID-19-Gehirn, COVID-19-Gesetz, COVID-19-Gipfel, COVID-19-Hochburg, COVID-19-Hoffnungsträger, COVID-19-Hotspot, COVID-19-Hund, COVID-19-Infizierter, COVID-19-Kohorte, COVID-19-Kredit, COVID-19-Krise* и др.

Информација за лексемата *Covid-19* во листата на зборови кои се наоѓаат за набљудување во OWID-онлајн речникот е дадена во прилог на слика бр.1

Слика1. *Covid-19*, значење и конкретна употреба во реченичен пример

Други актуелни примери кои би можеле да се разгледуваат како можни потенцијални лексеми за речникот за неологизми, би биле лексемите кои се прикажани во следнава табела (табела 1). Додека лексемите *Coronae, Gabenzaun, Infodemie*, ги сметаме како нови лексеми, лексемата *Geisterspiel* е пример за збор во стручниот лексикон од областа на спортот и се користи веќе подолго време, но во контекст на корона кризата неговата употреба повторно заживува. За да биде интегриран зборот во речникот на неологизми е важен фактот дали оваа лексема се употребува подолго време, или пак само за време додека трае корона кризата. Лексемата *Gabenzaun* е вклучена во овој речник веќе три години и се поврзува на почетокот со градот Хамбург, каде оградата со милостиња за бездомниците била поставувана на главната железничка станица.

Во текот на корона кризата овој модел на функционирање и давање помош на сиромашните и социјално загрозените лица се проширува и низ другите градови низ Германија. Поради тоа употребата на овој збор во иднина би требало да се следи, т.е. како и со колкава фреквенција би се употребувала оваа лексема.

Во следната табела прикажуваме неколку поими, нивното значење и употреба потврдено со конкретни примери употребени во реченица.

Табела 1. Неологизми поврзани со коронавирусот (значење и употреба) во германскиот јазик

Поим	Значење	Конкретна употреба во текст
<i>Coronae</i>	Личност инфицирана со Ковид-19. Овие лица во медиумите можат да се означат со лексемите: <i>Corona-Infizierter</i> , <i>Corona-Kranke</i> , <i>Covid-19-Patienten</i> и сл.	Im Iran hat sich auch der stellvertretende Gesundheitsminister des Landes mit dem neuartigen Coronavirus infiziert. Vize-Minister Iradsch Harirchi sei positiv auf das neuartige Virus getestet worden, teilte einer seiner Berater auf Twitter mit. “Ich bin seit gestern Abend auch ein Coronaer”, sagte Harirchi in einer Videobotschaft im Staatsfernsehen. (www.n-tv.de; datiert vom 25.02.2020)
<i>Gabenzaun</i>	Ограда на која се поставуваат ќесиња со донации/милостиња за бездомници, сиромашни и социјално загрозени лица	Auch in der Krise denken viele Heidelberger an die Bedürftigen. Das zeigt ein Blick auf den Gabenzaun für Obdachlose beim Karl-Klotz-Haus. Dieser hängt gut voll – und hilft so vielen Menschen in der Not. Nun hat sich der Malteser Hilfsdienst – in Absprache mit den Initiatorinnen Marie-Theresa und Victoria Elfner und Josefine Schweikert – eine Oster-Aktion für den Gabenzaun ausgedacht: [...] Ehrenamtliche werden Osterhasen, Eier, Süßigkeiten, eingeschweißtes Brot, haltbare Wurstkonserven und Hygieneartikel wie Seife, Duschgel und... (www.rnz.de, datiert vom 04.04.2020)

<i>Geisterspiel</i>	Игра на терен без публика (пр. играње на фудбалски натпревар на стадион без публика)	Wenn das alles für jemanden eine schöne Vorstellung ist, dann wünsche ich dort viel Spaß. Dass diese Show allerdings zu einem Geisterspiel wird, wenn der erzwungene Erfolg einmal ausbleibt oder sich gar nicht erst einstellt, dürfte klar sein. Der SV Waldhof, seinen Mitgliedern und seiner treuen...(M05/NOV.91382 Mannheimer Morgen, 08.11.2005, Ressort: Leserbriefe (lokal); Deckmantel)
<i>Infodemie</i>	Брзо ширење на лажни вести	Angesichts der wachsenden Zahl von Falschnachrichten und Verschwörungstheorien spricht die WHO in einem Bericht über das Coronavirus von einer "Infodemie". Die Vielzahl der Meldungen erschwere es den Menschen, zwischen Fakten und Fehlinformationen zu unterscheiden. (www.faz.net; datiert vom 04.02.2020)
<i>COVID-19-Welle</i>	Ненадејно и нагло зголемување на инфекцијата со вирусот SARS-CoV-2	Ärzte, Pflegeexperten und Epidemiologen in Großbritannien haben die britische Regierung vor einer zweiten COVID-19-Welle gewarnt und die Politik aufgefordert, sich darauf vorzubereiten. Die Gesundheitsexperten schreiben im British Medical Journal (BMJ), dass der Verlauf der Pandemie im Vereinigten Königreich zwar schwer vorherzusagen sei, dass aber "die verfügbaren Belege darauf hindeuten, dass lokale Ausbrüche immer wahrscheinlicher werden und eine zweite Welle ein echtes Risiko darstellt". (www.aerzteblatt.de; datiert vom 14.07.2020)
<i>COVID-19-Testzentrum</i>	Мобилна станица каде се изведува постапката за потврдување на можната инфекција со коронавирус SARS-CoV-2	Ab Mittwoch stellt das Covid-19-Testzentrum am Saarbrücker Messegelände seinen Betrieb ein. Es ist das vorerst letzte noch aktive Testzentrum im Saarland. Hintergrund der Schließung sind nach Angaben der Kassenärztlichen Vereinigung im Saarland die stark rückläufigen täglichen Besucherzahlen. Pro Tag lassen sich im Schnitt 20 Personen am Saarbrücker Messegelände auf eine Covid-19-Erkrankung testen. (www.sr.de; datiert vom 26.06.2020)

<i>COVID-19-Party</i>	Заеднички славења најчесто на млади луѓе и покрај ограничувањата и забраните за групирање за време на пандемија	Im Bundesstaat Texas ist ein 30-Jähriger an den Folgen einer Coronainfektion gestorben, nachdem er an einer COVID-19-Party teilgenommen hatte. Der Gastgeber der Party sei selber mit dem Virus infiziert gewesen, teilte die Chefmedizinerin am Methodisten-Krankenhaus in San Antonio, Jane Appleby, in einem gestern von US-Medien verbreiteten Video mit. (www.aerzteblatt.de; datiert vom 13.07.2020)
<i>COVID-19-Ausweis</i>	Официјален документ што го потврдува имунитетот кај лице со корона вирус SARS-CoV-19	Am Universitätsspital Genf will Chefarzt Idris Guessous bald mit Probanden den Umgang mit Informationen zur Immunität untersuchen. Dabei geht es um einen Covid-19-Ausweis. Ein Grundproblem sei, dass der medizinische Nachweis der Immunität noch unsicher sei, wie der Mediziner sagt. Ein Pass würde so mehr Probleme schaffen als lösen. (www.thunertagblatt.ch; datiert vom 04.05.2020)
<i>Coronazunge</i>	Јазик со оток и наслаги како симптом на корона инфекција	Neues Symptom „Corona-Zunge“: Covid-Patientin beobachtet seltsame Veränderungen im Mundraum [Überschrift] Rote Pünktchen auf der Zunge sollen auf Covid-19 hindeuten können. So die Annahme von Tim Spector vom King's College London, wie RTL berichtete. Demnach soll die „Corona-Zunge“ mit Schwellungen, Belag und Pünktchen einhergehen können. „Wenn Sie beispielsweise eine geschwollene oder belegte Zunge als alleiniges Symptom haben, sollten Sie das auf jeden Fall beobachten und achtsam sein. (www.hna.de; datiert vom 19.01.2021)

3. Заклучок

Говорителите на еден јазик во одредена јазична средина можат да користат нови лексички единици во секојдневниот говорен и/или пишан јазик од различни причини. Кога среќаваме нов збор, се прашуваме дали е корисно да се употребува тој збор во секојдневниот јазик. Во многу случаи, говорниците одлучуваат да прифатат нов збор од прагматични и од когнитивни причини. Во овој труд беа споменати и анализирани неколку нови лексеми во германскиот јазик кои се во моментов актуелни и популарни поради пандемијата со корона вирусот. Како причини за прифаќање на неологизмите од говорниците

во овој контекст би ги споменале: потребата за именување на новите состојби предизвикани од вирусот, јазичната економија, потребата за јасност, стилските околности и интенцијата на говорителот/писателот. Во трудов беа објаснети и прикажани неологизмите кои се јавуваат во германскиот јазичен систем за време на пандемијата со коронавирусот (*Coronae, Infodemie, COVID-19-Welle, COVID-19-Testzentrum, Corona-Zunge* и сл.). Кон оваа група можат да се приклучат и уште многу други лексеми, како на пример: *Chinavirus, Cluster-5, Cluster-5-Variante, Cluster-5-Virus, CO2-Ampel, CO2-Überwachungsampel, Coldspot, Coronaverordnung, Coronatier, Coronatoter* и др.

Врз основа на веќе анализирани примери, можеме да заклучиме дека важни причини за создавање нови зборови во лексиконот на еден јазик се потребата за именување на нови појави, предмети или состојби, јазичната економија, јазичните опкружувања и стилот. Прагматичниот аспект игра важна улога во одлуката на читателот/говорителот да ги прифати новите зборови во лексиконот на говорниот и/или пишаниот јазик. Никој не може да ги принуди читателите/говорителите да ги користат новите зборови во секојдневниот живот. Одлуката на говорителите дали ќе ги користат новите лексеми или не во секојдневната комуникација и која варијанта од нивното постоење ќе ја одберат за конкретна употреба е лична и се заснова на индивидуална мотивација. Во јазичниот систем може да се појави широк спектар на јазични иновации користејќи го примерот на неологизми. Ова значи дека неологизмите укажуваат нешто за моменталната состојба што се одигрува во општеството, но и за јазичните промени во современиот јазичен систем.

Користена литература:

А) Користена литература на латиница

- [1] Bußmann, H. (1990). *Lexikon der Sprachwissenschaft*. 2. Aufl. Stuttgart: Alfred Kröner.
- [2] Herberg, D., & Kinne, M. (1998). *Neologismen*. Heidelberg: Groos.
- [3] Hinka, B. (2010). *Lexikologie des Deutschen. Vorlesungen und Seminare*. Ternopil: Navchalna Knuga – Bogdan Dryk.
- [4] Holz, L. (2009). *Untersuchungen zu Neologismen in der Tagespresse: Grundlagen, Erscheinungsformen und Funktionen*. 1. Aufl. Saarbrücken: VDM Verlag Dr. Müller.
- [5] Kinne, M. (1998). *Der lange Weg zum deutschen Neologismenwörterbuch. Neologismus und Neologismenlexikographie im Deutschen: Zur Forschungsgeschichte und zur Terminologie, über Vorbilder und Aufgaben*. In W. Teubert (Hrsg.), *Neologie und Korpus* (pp. 63-110), Tübingen: Gunter Narr.

Б) Консултирана литература на латиница

- [1] Heberth A. (1977). *Neue Wörter. Neologismen in der deutschen Sprache seit 1945*, Verlag der Wissenschaften, Wien.
- [2] Herberg D., Kinne, M., Steffens D. (2004). *Neuer Wortschatz. Neologismen der 90er Jahre im Deutschen*. Walter de Gruyter, Berlin, ISBN 3-11-017751-X.
- [3] Arndt S. und Hornscheidt A. (Hrsg.). (2005). *Afrika und die deutsche Sprache. Ein kritisches Nachschlagewerk*. Unrast Verlag, Münster, ISBN 3-89771-424-8.
- [4] Quasthoff U.(Hrsg.) (2007). *Deutsches Neologismenwörterbuch. Neue Wörter und Wortbedeutungen in der Gegenwartssprache*. De Gruyter, Berlin, ISBN 978-3-11-018868-4.
- [5] Steffens, D. Al-Wadi D.: *Neuer Wortschatz. Neologismen im Deutschen 2001–2010*. 2 Bände. Institut für Deutsche Sprache, Mannheim 2013, ISBN 978-3-937241-43-2.
- [6] Steffens, D. & Nikitina, O. (2014). *Deutsch-russisches Neologismenwörterbuch. Neuer Wortschatz im Deutschen 1991–2010*. 2 Bände. Institut für Deutsche Sprache, Mannheim 2014, ISBN 978-3-937241-47-0.

В) Користена литература на кирилица

- [1] Бојковска С., Пандев Д., Минова-Гуркова Л., Цветковски Ж. (1998). *Македонски јазик за средно образование. II дополнето издание. Просветно дело, Скопје.*

Г) Интернет-страници

- OWID Online Wörterbuch: <https://www.owid.de/docs/neo/listen/corona.jsp#>
- Duden Online Wörterbuch: <https://www.duden.de/suchen/dudenonline/normal> Duden

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК 2021